

UTBILDNINGEN SOM LEDER TILL EN ÅTERVÄNDSGRÄND

Resultat av en nationell enkät till elever
i den anpassade gymnasieskolan

UTGIVEN AV RIKSFÖRBUNDET FUB

Adress: Swedenborgsgatan 15B,
118 48 Stockholm

Rapportförfattare: Agneta Söder
Grafisk formgivning: Anna Fridh Design AB

E-post: fub@fub.se
Telefon: 08-508 866 00
Webbplats: www.fub.se

Organisationsnummer: 80 20 06-1704

INNEHÅLL

FÖRORD	6
SAMMANFATTNING	7
FUB:s viktigaste förslag i korthet	8
INLEDNING	9
BEGREPP	10
LÄGESBILD AV DEN ANPASSADE GYMNASIESKOLAN	12
Internationell kritik, diskriminering och bristande likvärdighet	12
Låg lärarbehörighet i den anpassade gymnasieskolan.....	12
Avsaknad av nationell uppföljning	12
Läget efter avslutad skolgång.....	13
BAKGRUND, SYFTE OCH GENOMFÖRANDE	14
Genomförande och urval	14
RESULTAT – ELEVERNAS RÖSTER OM DEN ANPASSADE GYMNASIESKOLAN	16
Om trygghet och trivsel.....	16
Om kunskap och lärande	17

Om delaktighet och inflytande	20
Om inkludering.....	21
Om framtid	22
De viktigaste slutsatserna.....	23
ANALYS OCH KONSEKVENSER	24
Eleverna på individuellt program har inte samma förutsättningar.....	24
Exkluderade elever har sämre resultat	25
Tillgången till kommunikativt stöd motsvarar inte elevernas behov	26
Förberedelserna inför vuxenlivet är otillräckliga.....	26
Resultaten pekar på strukturella brister i den anpassade gymnasieskolan.....	27
KONSEKVENSER FÖR ELEVERNA.....	28
KONSEKVENSER FÖR SAMHÄLLET	29
FUB:s FÖRSLAG FÖR EN INKLUDERANDE ANPASSAD GYMNASIESKOLA	30
BILAGOR	
Bilaga 1: Enkätens frågeformulär	35
Bilaga 2: Samkörningar av enkätfrågor	37
FOTNOTER	38

FÖRORD

ANTALET ELEVER I DEN ANPASSADE gymnasieskolan fortsätter att öka i snabb takt. Läsåret 2025/2026 var ökningen omkring fem procent. Samtidigt finns tydliga brister i hur undervisningen i anpassad gymnasieskola genomförs och i vilken utsträckning eleverna förbereds för vuxenlivet. Idag är det endast en mindre andel unga med intellektuell funktionsnedsättning (IF) som arbetar eller studerar ett år efter avslutad skolgång, samtidigt som många saknar känd sysselsättning. När elevantalet ökar blir kraven på utbildningens kvalitet och likvärdighet alltmer avgörande.

RIKSFÖRBUNDET FUB HAR under lång tid prioriterat frågor som rör skola och utbildning. Vi har tidigare genomfört en enkät riktad till vårdnadshavare till elever i den anpassade skolan. Den sammanställdes i rapporten ”Att få vara sig själv och del av ett sammanhang” (FUB, 2023).¹ Sällan kommer elever med IF till tals när det gäller sin skolgång, och deras perspektiv syns varken i nationella skolenkäter eller i uppföljning. För första gången har vi nu genomfört en nationell enkät där elever i anpassad gymnasieskola själva har besvarat frågor om sin skolvardag. Att elever ges möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem är en grundläggande rättighet enligt både barnkonventionen och funktionsrättskonventionen.

RESULTATEN VISAR ATT många elever trivs i skolan och känner sig trygga, men också att trygghet och trivsel inte är en självklarhet för alla. Skillnaderna mellan skolor och program är stora. Elevernas svar visar på brister när det gäller delaktighet och inflytande, tillgång till stöd och hur väl skolan förbereder eleverna för vuxenlivet. Det finns elever som upplever att de får stöd och blir lyssnade på, men också elever som sällan får påverka sin utbildning, som saknar kunskap om vilka möjligheter som finns efter skolan och som i begränsad utsträckning ingår i skolans gemenskap. Sammantaget visar resultaten att förutsättningarna för en fungerande skolvardag och en trygg övergång till vuxenlivet inte är likvärdiga.

FUB HAR LÄNGE PEKAT på strukturella brister inom den anpassade gymnasieskolan. Brist på behöriga lärare, i kombination med ett växande elevantal, en otillräcklig nationell uppföljning och stora skillnader mellan kommuner, påverkar utbildningens kvalitet. Resultaten i rapporten visar också brister i undervisningens innehåll och organisering, inte minst när det gäller studie- och yrkesvägledning och tillgången till arbetsplatsförlagt lärande. Överlag begränsar detta skolans möjligheter att fullgöra sitt uppdrag gentemot eleverna.

Sverige har återkommande fått kritik från FN:s barnrättskommitté och FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning för bristande likvärdighet, segregation och otillräckligt stöd inom utbildningssystemet. Resultaten i den här rapporten visar att Sverige fortfarande inte fullt ut lever upp till sina åtaganden om rätten till utbildning för unga med IF. Om politiker och ansvariga myndigheter menar allvar med att minska utanförskapet bland unga med IF krävs tydligare ansvarstagande, bättre uppföljning och konkreta åtgärder för att stärka kvaliteten i utbildningen. Elevernas svar visar att den anpassade gymnasieskolan i dag inte ger dem de förutsättningar som krävs för att unga med IF ska kunna leva ett liv som andra.

Christina Heilborn

Förbundssekreterare, Riksförbundet FUB

SAMMANFATTNING

RAPPORTEN UTGÅR FRÅN EN ENKÄT som har besvarats av elever i den anpassade gymnasieskolan. Det är den första nationella enkäten riktad direkt till målgruppen. Totalt svarade 258 elever på enkäten, vilket motsvarar drygt tre procent av det totala antalet elever i den anpassade gymnasieskolan. Tack vare deras medverkan får vi en autentisk bild av hur den anpassade gymnasieskolan fungerar i praktiken.

ENKÄTEN ÄR INDELAD I FEM områden som belyser trygghet och trivsel, kunskap och lärande, delaktighet och inflytande, inkludering och framtid. Resultaten presenteras i form av diagram och en fördjupad analys av svaren har också utförts genom att samköra olika enkätfrågor med varandra.

De mest betydelsefulla resultaten visar att:

- Elever på det individuella programmet har sämre utfall än elever på det nationella programmet när det gäller samtliga undersökta aspekter.
- Elever i den anpassade gymnasieskolan som inte går på samma skolenhet som gymnasieelever har sämre utfall på flera områden som undersökts, i jämförelse med elever som går på samma skolenhet som gymnasieelever.
- Många elever får inte i tillräcklig utsträckning använda Alternativ och Kompletterande Kommunikation, AKK, eller digitala verktyg i skolarbetet. Låg tillgång till kommunikativt stöd samvarierar dessutom med att man bland annat trivs sämre och är mindre delaktig i skolan.
- Det varierar kraftigt hur eleverna förbereds inför vuxenlivet. Eleverna får inte alltid tillräcklig studie- och yrkesvägledning och arbetsplatsförlagd praktik, med följderna att de ofta lämnar den anpassade gymnasieskolan med orealistiska förväntningar inför framtiden. Det blir särskilt synligt när eleverna själva talar om vad de vill göra när skolan är slut.

SAMMANFATTNINGSVIS VISAR DETTA att den anpassade gymnasieskolan inte är likvärdig. Det finns fastställda skillnader inom elevgruppen. Utbildningens kvalitet styrs av faktorer som programtillhörighet, fysisk placering och tillgången till stöd snarare än varje elevs rätt till lärande och utveckling. Många av eleverna kommer att lämna den anpassade gymnasieskolan utan att nå skolans mål och de kommer vara otillräckligt förberedda inför framtiden.

Genom elevernas egna bidrag till rapporten öppnas en dörr på glänt till ett utbildningssystem som bidrar till strukturell ojämlikhet; ett system som bidrar till att reproducera snarare än bryta mönster för att unga med IF inte ska hamna i utanförskap. Det är en tydlig signal till ansvariga politiker att ta bollen och kraftfullt agera för varje elevs rätt till utbildning av god kvalitet.

FUB:S VIKTIGASTE FÖRSLAG I KORTHET

1. Säkerställ en nationell och systematisk uppföljning av den anpassade gymnasieskolan.
2. Ge eleverna behöriga lärare och utbildade elevassistenter.
3. Ge elever tillgång till kommunikativt stöd och digitala verktyg.
4. Förbättra studie- och yrkesvägledningen och ge eleverna mer arbetsplatsförlagd praktik.
5. Stärk möjligheten till vidare studier för unga vuxna med IF.

Våra åtgärdsförslag riktade till såväl nationell- som lokal nivå finns samlade under rubriken FUB:s förslag för en inkluderande anpassad gymnasieskola.

INLEDNING

DENNA RAPPORT REDOVISAS och analyseras resultaten från en nationell enkät där elever i den anpassade gymnasieskolan själva har besvarat frågor om sin skoldag. Rapportens kärna är uppbyggd så att resultaten presenteras tematiskt i diagram. Därefter följer en fördjupad redogörelse av underliggande mönster som tagits fram genom samkörning av olika frågor. På det följer en analys av resultaten, och vilka konsekvenser dessa får för elever och samhälle. Sist i rapporten presenteras FUB:s förslag för en inkluderande anpassad gymnasieskola.

ENKÄTEN GENOMFÖRDES AV FUB vintern 2026. Syftet har varit att ge eleverna möjlighet att svara på hur de upplever sin skolsituation. Vidare har ett övergripande syfte varit att utifrån elevernas svar belysa hur väl utbildningen i den anpassade gymnasieskolan fungerar i relation till skolans mål och uppdrag, och om eleverna får den utbildning de har rätt till.

TOTALT HAR 258 ELEVER DELTAGIT i undersökningen, vilket motsvarar drygt tre procent av eleverna i anpassad gymnasieskola.² Frågorna i enkäten rör trygghet och trivsel, kunskap och lärande, delaktighet och inflytande, inkludering samt fångar även upp hur väl undervisningen förbereder eleverna för det framtida vuxenlivet. Underlaget ger inte en heltäckande bild av situationen i den anpassade gymnasieskolan, men visar på återkommande mönster och skillnader i hur eleverna upplever sin skoldag

BEGREPP

H

ÄR PRESENTERAS CENTRALA BEGREPP SOM ANVÄNDS I RAPPORTEN

INTELLEKTUELL FUNKTIONSNEDSÄTTNING (IF)

En varaktigt funktionsnedsättning som påverkar intellektuell funktion och adaptiva förmågor såsom inläring, problemlösning, kommunikation och självständighet. I skolsammanhang behöver därför elever med IF en tydlig struktur, anpassat tempo och adekvat pedagogiskt stöd.

DEN ANPASSADE GYMNASIESKOLAN

En egen skolform enligt skollagen för elever med konstaterad intellektuell funktionsnedsättning (IF), som inte bedöms ha förutsättningar att följa undervisningen i gymnasieskolan. Bedömningen ska vara allsidig och bygga på medicinska, psykologiska, pedagogiska och sociala underlag. Utbildningen ska vara anpassad till elevernas kognitiva förutsättningar och ge en god grund för arbete, fortsatta studier, personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet samt främja social gemenskap och elevers lärande.

NATIONELLT PROGRAM (I DEN ANPASSADE GYMNASIESKOLAN)

Program med fastställda ämnesområden och mål som elever kan följa inom ramen för anpassad undervisning.

INDIVIDUELLT PROGRAM (I DEN ANPASSADE GYMNASIESKOLAN)

Program som utformas utifrån elevens individuella behov och förutsättningar när ett nationellt program inte är ändamålsenligt.

ALTERNATIV OCH KOMPLETTERANDE KOMMUNIKATION (AKK)

Kommunikationssätt som kompletterar eller ersätter tal, till exempel bilder, symboler, tecken eller digitala hjälpmedel, för att stödja förståelse och uttryck.

STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING (SYV)

Ett uppdrag inom skolan som ska ge elever stöd att göra informerade val inför framtida studier, arbete eller annan sysselsättning efter avslutad skolgång.

ARBETSPLATSFÖRLAGT LÄRANDE (APL)

Del av utbildningen i den anpassade gymnasieskolan där undervisning och lärande genomförs på en arbetsplats i syfte att utveckla arbetslivskunskap och förbereda elever för arbete eller annan sysselsättning efter skolan.

DAGLIG VERKSAMHET

En insats enligt LSS för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och utbildning.

LIKVÄRDIG UTBILDNING

Principen att utbildningen ska anpassas till elevers olika förutsättningar så att alla ges faktiska möjligheter att nå utbildningens mål.

DELAKTIGHET I ETT SKOLSAMMANHANG

Elevers möjlighet att vara involverade i undervisning, beslut och planering som rör den egna utbildningen och framtiden.

FN:S KONVENTION OM RÄTTIGHETER FÖR PERSONER

MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Även kallad funktionsrättskonventionen slår fast den universella rätten till likvärdig utbildning för alla barn och unga. Konventionen ratificerades av Sverige 2008.

BARNKONVENTIONEN

Slår fast barnets rätt till utbildning, delaktighet och att barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barnet. Barnkonventionen gäller som svensk lag och ska skydda barns rättigheter i vardagen, också i skolan.

LÄGESBILD AV DEN ANPASSADE GYMNASIESKOLAN

Internationell kritik, diskriminering och bristande likvärdighet

SVERIGE HAR FÅTT återkommande kritik från både FN:s barnrättskommitté och FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning när det gäller utbildning för elever med funktionsnedsättning. Kritiken rör bristande likvärdighet, otillräckliga resurser och en ökande segregation inom skolväsendet. Detta omfattar även den anpassade gymnasieskolan, där utbildningen ofta bedrivs i en exkluderande miljö. Man pekar även på att minskade stödresurser och snäva utbildningsvägar är faktorer som påverkar utbildningens utformning för elever med IF.

EN ANNAN ÅTERKOMMANDE kritik från FN gäller övergången från skola till vuxenliv. I den delen saknas tillräckligt utvecklade strukturer för studie- och yrkesvägledning, arbetslivsorientering, praktik och förberedelser inför tiden efter skolan. FN har uppmärksammat att dessa brister sammanfaller med låg etablering i arbete eller fortsatta studier bland unga med IF.^{3 4}

ÄVEN DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN (DO) rapporterar att elever med funktionsnedsättning löper hög risk att diskrimineras i skolan. Antalet anmälningar om diskriminering inom utbildningsområdet har ökat kraftigt under senare år och bristande tillgänglighet är den vanligaste grunden för diskriminering. DO menar att det finns anledning att ifrågasätta om elever med IF får samma ledning, stimulans och utvecklingsmöjligheter som andra elever.⁵

De påtalade bristerna behöver också förstås i ljuset av skolans styrning. Dessa förstärks ytterligare av det kommunala ansvaret för skolan, där skillnader i prioriteringar och resursfördelning bidrar till variationer i förutsättningarna för elever med IF. Särskilt allvarlig är den stora bristen på behöriga lärare.

En annan återkommande kritik från FN gäller övergången från skola till vuxenliv.”

17%

av lärarna är behöriga i den anpassade gymnasieskolan.

82%

av lärarna är behöriga i gymnasieskolan.

18%

unga med IF är utan känd sysselsättning ett år efter avslutad skolgång.

15%

av eleverna med IF har hösten efter avslutad skolgång ett arbete.

Låg lärarbehörighet i den anpassade gymnasieskolan

ENDAST 17 PROCENT av lärarna är behöriga i den anpassade gymnasieskolan, jämfört med drygt 82 procent i gymnasieskolan.⁶ Samtidigt har elevantalet i den anpassade gymnasieskolan stadigt ökat under flera år och ökade med fem procent läsåret 2025/2026.

Idag utgör elever i den anpassade gymnasieskolan omkring två procent av samtliga gymnasieelever.⁷ Andelen personer med IF i befolkningen är cirka 1,5 procent. Bristen på behöriga lärare innebär att många elever undervisas av obehörig personal utan pedagogisk utbildning, och det finns till och med skolor som helt saknar behöriga lärare. Detta påverkar undervisningens kvalitet, bland annat genom hur väl undervisningen planeras, genomförs och anpassas efter elevernas behov.

Avsaknad av nationell uppföljning

DET SAKNAS ETT sammanhållet nationellt system för utvärdering och uppföljning av elever i den anpassade gymnasieskolan när det gäller utbildningens kvalitet, elevernas måluppfyllelse samt vad som händer med eleverna efter avslutad skolgång. Skolverket följer visserligen upp vad elever gör efter den anpassade gymnasieskolan, men man använder sällan uppföljningen för att utveckla utbildningens kvalitet. Eftersom en relativt stor andel unga med IF dessutom saknar sysselsättning förblir många osynliga i statistiken. Gruppen utan känd sysselsättning ett år efter avslutad skolgång är idag 18 procent.⁸

Den begränsade och oregelbundna uppföljningen innebär att det saknas samlad kunskap om hur utbildningen fungerar över tid. Uppföljning och analys om hur det går för elever i den anpassade gymnasieskolan är mer begränsad än för elever i ordinarie gymnasieskola. Medan gymnasieskolan följs upp årligen med återkommande analyser på nationell nivå har Skolverket endast vid ett tillfälle gjort en samlad uppföljning och analys av den anpassade gymnasieskolan. Detta skedde i samband med 2013 års reform.⁹ Därefter har systematiska och återkommande analyser varit mer

Trots skolans uppdrag att skapa likvärdiga möjligheter påverkas elevernas framtid fortfarande av bristande stöd och ojämlika förutsättningar.

begränsade. Mot denna bakgrund är det relevant att belysa hur det går för eleverna efter avslutad skolgång.

Läget efter avslutad skolgång

15 PROCENT AV ELEVERNA med IF har hösten efter avslutad skolgång ett arbete, det är i stor utsträckning elever som har gått ett nationellt program som jobbar. I den gruppen har cirka 23 procent ett arbete, i jämförelse med cirka 6 procent när det gäller dem som gått ett individuellt program. Färre totalt sett går vidare till studier. Hösten efter avslutad skolgång är det runt

10 procent som studerar av dem som har gått ett nationellt program och av dem som gått ett individuellt program är det runt 7 procent. Den allra största skillnaden mellan grupperna gäller deltagande i daglig verksamhet. Hösten efter avslutad skolgång deltar omkring 75 procent av dem som gått individuellt program i daglig verksamhet, jämfört med omkring 33 procent av dem som gått ett nationellt program.

Samtidigt finns det en grupp utan arbete, studier eller daglig verksamhet, vilken uppgår till omkring 20–25 procent.¹⁰ ■

BAKGRUND, SYFTE OCH GENOMFÖRANDE

TILL GRUND FÖR RAPPORTEN är en lättläst enkät riktad direkt till elever i den anpassade gymnasieskolan, som FUB genomförde i början av 2026. Enkäten omfattar fem områden:

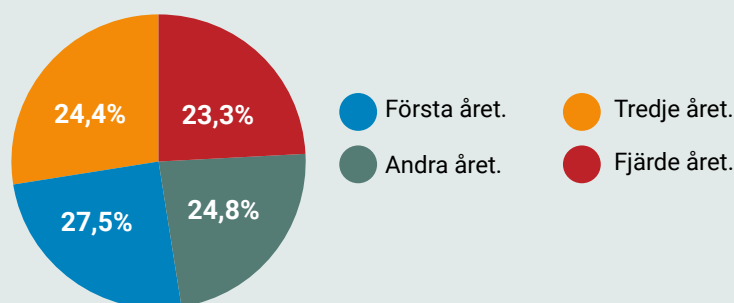
1. Trygghet och trivsel.
2. Kunskap och lärande.
3. Delaktighet och inflytande.
4. Inkludering.
5. Framtid.

SYFTET MED ENKÄTEN har varit att ge eleverna möjlighet att utifrån sina egna erfarenheter beskriva hur de upplever sin skolsituation. Rapportens övergripande syfte har varit att utifrån elevernas svar belysa hur väl utbildningen i den anpassade gymnasieskolan fungerar i relation till skolans mål och uppdrag, och ytterst om eleverna får den utbildning de har rätt till.

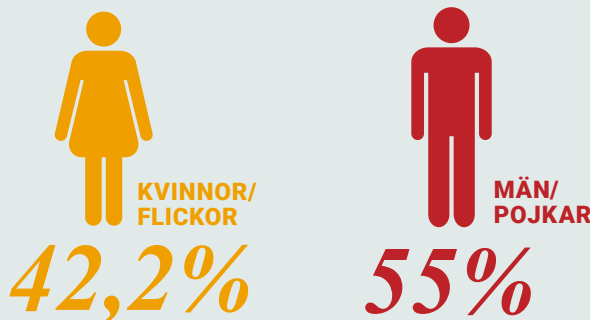
ENKÄTENS FRÅGOR TAR sin utgångspunkt i centrala delar av utbildningens mål och uppdrag enligt skollagen och läroplanen för den anpassade gymnasieskolan (Lgyan25). Enligt skollagen ska utbildningen främja alla elevers utveckling och lärande samt ge dem likvärdiga förutsättningar, medan läroplanen tydliggör skolans ansvar för trygghet, studiero, en tillgänglig lärmiljö och adekvat stöd som är anpassat efter varje elevs individuella behov och förutsättningar. Vidare tydliggörs i läroplanen elevers rätt till inflytande över sin utbildning, skolans ansvar att motverka exkludering och segregation samt att skapa förutsättningar för tillhörighet och delaktighet i skolans gemenskap. Uttalat är också att det ingår i skolans uppdrag att ge eleverna förutsättningar att orientera sig genom förberedelser inför ett självständigt vuxenliv, fortsatta studier, arbete och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Mot denna bakgrund genomfördes vår enkät bland elever i anpassad gymnasieskola. Genom elevernas svar får vi en bild av hur dessa mål och krav omsätts i praktiken.

Utöver de nationella styrdokumenterna utgår enkä-

4. Vilken årskurs går du?

Av de svarande på enkäten var:

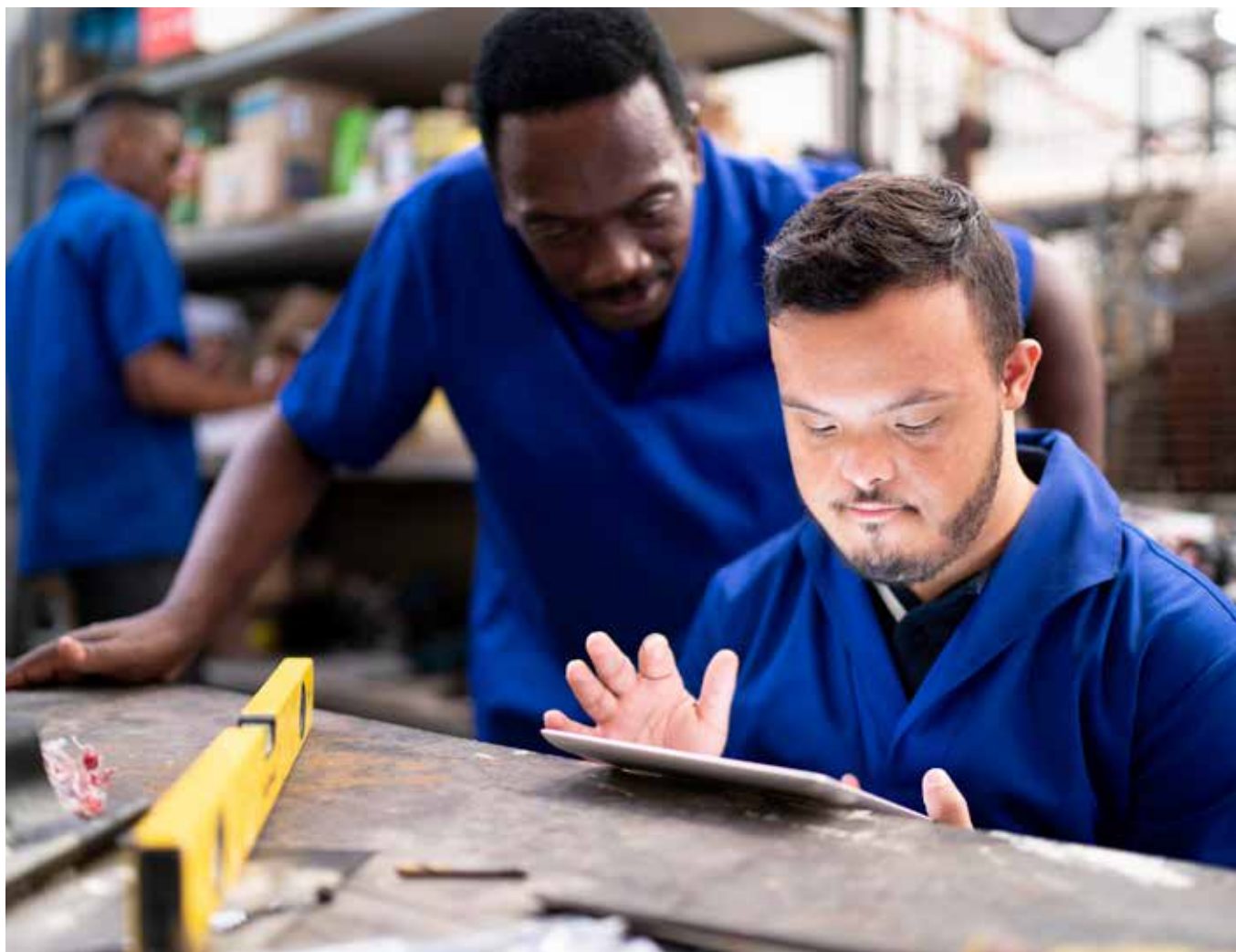
”
Enkäten berör även elevers rätt till inflytande över sin utbildning, vilket är ett uttalat mål i läroplanen.”

tens frågor från de universella rättigheterna enligt barnkonventionen och funktionsrättskonventionen, vilka Sverige har förbundit sig att efterleva. Mer specifikt berörs särskilt ungas rätt att komma till tals i frågor som rör dem, rätten till utbildning på lika villkor samt rätten till delaktighet och inflytande och principen om icke-diskriminering. Resultaten utifrån elevernas svar återspeglar således även hur Sverige i praktiken lever upp till dessa åtaganden och hur rättigheterna omsätts i elevernas skolvardag.

Genomförande och urval

ENKÄTEN VAR FRIVILLIG och besvarades anonymt. Spridning av enkäten har genomförts inom FUB: i sociala medier, nyhetsbrev och på webbplatsen. Dessutom har den skickats ut till anpassade gymnasieskolors e-post utifrån Skolverkets skolenhetsregister.¹¹ Det var möjligt att svara på enkäten från början av januari till mitten av mars 2026.

Totalt svarade 258 elever på enkäten, vilket motsvarar drygt tre procent av eleverna i den an-

Elevens möjligheter till lärande och utveckling påverkas av tillgång till stöd, resurser och undervisningens kvalitet.

passade gymnasieskolan läsåret 2025/2026. Av de svarande var 55 procent pojkar/män och 42,2 procent flickor/kvinnor, medan övriga uppgav annat kön eller avstod från att svara. Könsfördelningen är jämförbar med nationell statistik, där cirka 60 procent av eleverna är pojkar och cirka 40 procent flickor. Enkäten har besvarats av elever från 129 kommuner, och samtliga regioner finns representerade, vilket ger en bred geografisk spridning av svaren. Cirka 54 procent av eleverna har besvarat enkäten själv, medan cirka 46 procent har fått hjälp att fylla i den, oftast med stöd av skolpersonal och i andra hand av en anhörig. I den senare gruppen har det nästan alltid varit en mamma som bistått.

Fördelningen över årskurserna är jämn, vilket innebär att svaren representerar elever i olika skeden av gymnasietiden (se sid 14). Därmed minskar risken för att resultaten domineras av erfarenheter från en enskild årskurs. De elever som har svarat på enkäten går däremot i högre utsträckning på ett nationellt program (cirka 72 procent) än vad som framgår av officiell nationell statistik (58 procent)¹². Detta innebär sannolikt att underlaget speglar elever med en något högre grad av självständighet

54%
av eleverna har
besvarat enkäten
själv.

46%
har fått hjälp att
fylla i enkäten.

än genomsnittet för elever i den anpassade gymnasieskolan.

En liten andel av de svarande går i gymnasieskolan. Sammanlagt gäller detta drygt fyra procent varav drygt 2,5 procent går gymnasieskolans nationella program och cirka 1,5 procent ett introduktionsprogram. Underlaget för den här gruppen bedöms som för litet för att möjliggöra tillförlitliga analyser och samkörningar. Resultatredovisningen och analysen i rapporten fokuserar därför på elever i den anpassade gymnasieskolan.

I RESULTATREDOVISNINGEN HAR VIDARE vissa enkätfrågor satts i relation till varandra genom samkörningar, för att synliggöra hur olika delar av elevernas skolupplevelse hänger samman. Syftet har varit att tydliggöra underliggande mönster som inte synliggörs enbart genom visuella data i diagrammen. Alla möjliga samkörningar har inte genomförts, utan endast sådana som varit relevanta för rapportens syfte och där underlaget framför allt varit tillräckligt för att få fram relevanta data. De genomförda samkörningarna redovisas samlat i bilaga 2. ■

RESULTAT – ELEVERNAS RÖSTER OM DEN ANPASSADE GYMNASIESKOLAN

I DETTA AVSNITT REDOVISAS resultaten från elevenkäten. Resultaten redovisas var för sig per område, det vill säga trygghet och trivsel, kunskap och lärande, delaktighet och inflytande, inkludering samt framtid. Det är samma utgångspunkt som upplägget i enkäten. Redovisningen sker i två steg. För varje område presenteras först diagram över hur elevernas svar fördelar sig per alternativ för varje fråga. Därefter redovisas resultaten av samkörningarna av utvalda enkätfrågor per område. Dessa presenteras efter diagrammen i löpande text. Samkörningarna har som tidigare nämnts genomförts för att synliggöra underliggande mönster, vilka inte går att utläsa av diagrammen.

Om trygghet och trivsel

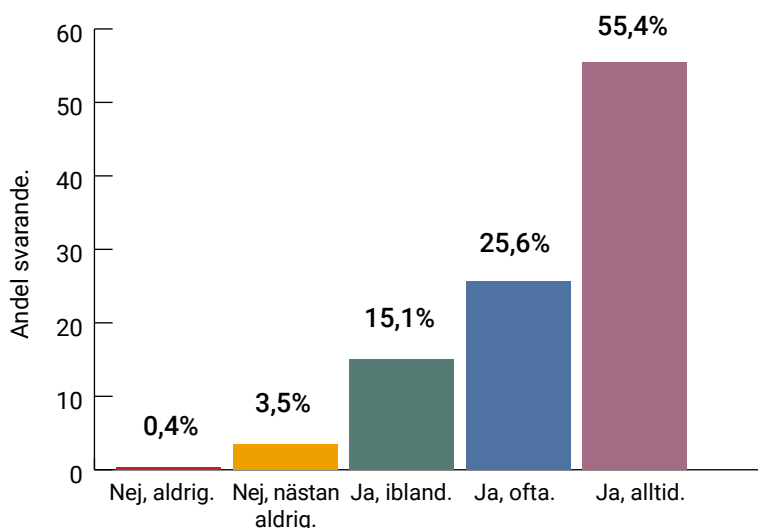
OMRÅDET TRYGGHET OCH TRIVSEL bygger på elevernas svar på frågorna om hur de trivs i skolan och om de känner sig trygga där.

Diagrammen på området Trygghet och trivsel ger en översiktlig bild över hur eleverna upplever trygghet och trivsel i den anpassade gymnasieskolan. För att få en fördjupad bild av vilka faktorer som påverkar trygghet och trivsel har frågor om detta samkörts med andra relevanta frågor i enkäten. I det här fallet har två samkörningar genomförts nämligen programtillhörighet, det vill säga om eleven går på nationellt eller individuellt program, samt frågor som rör hur skolan är organiserad.

Samband mellan program och trivsel

När resultaten bryts ner efter program framträder tydliga skillnader i vilken grad eleverna trivs. Bland elever på nationellt program uppger cirka 40 procent att de alltid trivs i skolan, och omkring 40 procent anger att de oftast trivs. Bland elever på individuellt program är svaren mer spridda. Här är det färre, runt 20 procent, som svarar att de alltid trivs, och cirka 40 procent att de oftast trivs. Detta innebär följaktligen att fler på individuellt program svarat ibland, nästan aldrig eller aldrig i jämförelse med eleverna på nationellt program.

7. Trivs du i skolan?
258 svar

6 av 10 trivs alltid i skolan

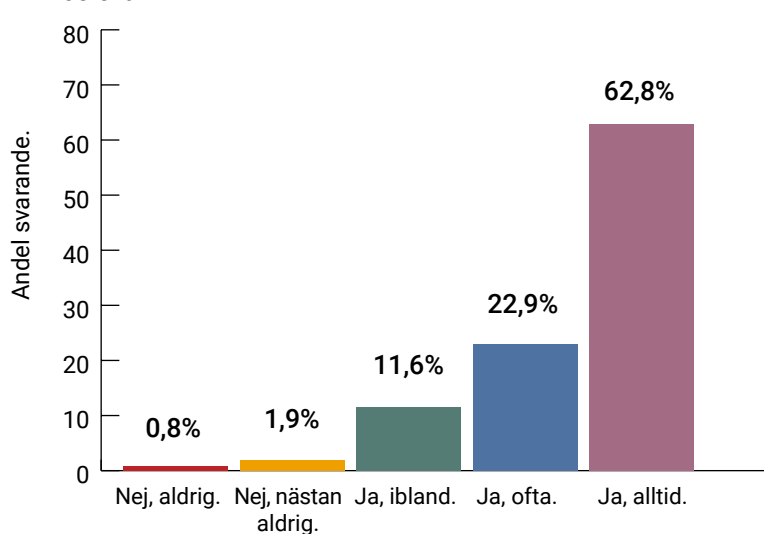
26 av 100 trivs oftast i skolan

15 av 100 trivs ibland i skolan

4 av 100 trivs nästan aldrig i skolan

1 av 250 trivs aldrig i skolan

8. Känner du dig trygg i skolan?
258 svar

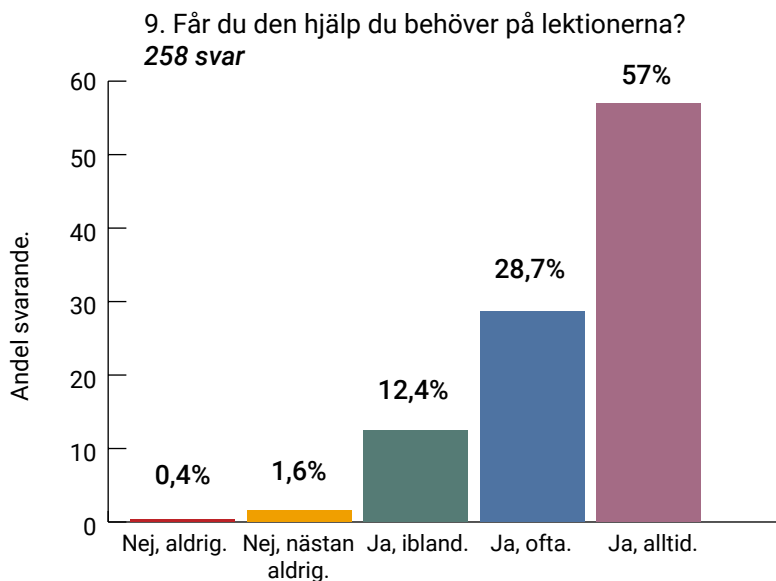
6 av 10 känner sig trygga i skolan

23 av 100 känner sig oftast trygga i skolan

12 av 100 känner sig ibland trygga i skolan

1 av 50 känner sig nästan aldrig trygg i skolan

1 av 125 känner sig aldrig trygg i skolan

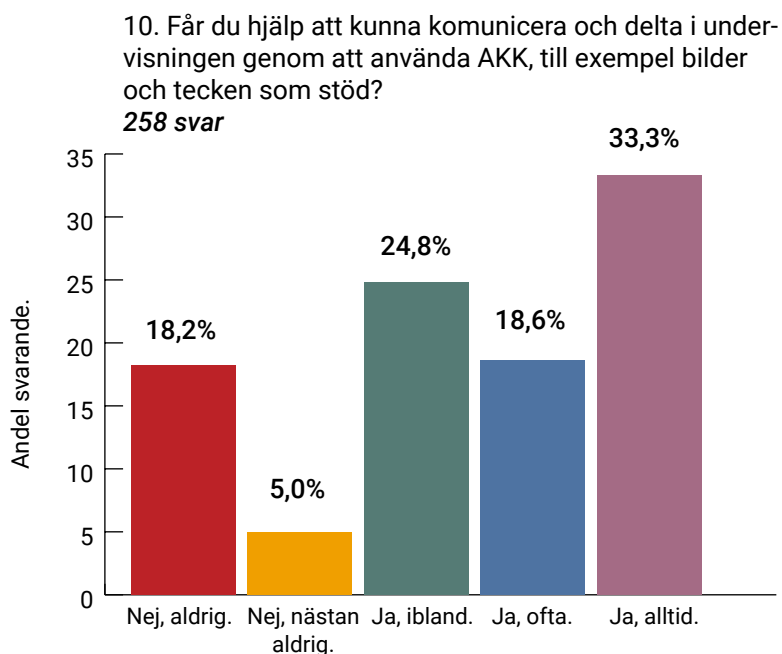
6 av 10 får den hjälp de behöver på lektionerna

29 av 100 får oftast den hjälp de behöver på lektionerna

12 av 100 får ibland den hjälp de behöver på lektionerna

2 av 125 får nästan aldrig den hjälp de behöver på lektionerna

1 av 250 får aldrig hjälp på lektionerna

3 av 10 får alltid hjälp att kommunicera och delta genom att använda AKK

19 av 100 får oftast hjälp att kommunicera och delta genom att använda AKK

1 av 4 får ibland hjälp att kommunicera och delta genom att använda AKK

1 av 20 får nästan aldrig hjälp att kommunicera och delta genom att använda AKK

18 av 100 får aldrig hjälp att kommunicera och delta genom att använda AKK

Samband mellan skolans organisering och trivsel

Även skolans organisering samvarierar med hur eleverna upplever trivseln. Bland elever som går i skolor där anpassad gymnasieskola och gymnasieskola finns i samma lokaler, uppger cirka 80 procent att de alltid eller oftast trivs. Bland elever i skolor som enbart har anpassad gymnasieskola är andelen som trivs något högre, omkring 90 procent uppger att de alltid eller oftast trivs. Det mest avvikande mönstret på det här området återfinns bland elever som uppger att de inte vet hur skolan är organiserad. I denna grupp svarar bara hälften att de oftast eller alltid trivs.

Om kunskap och lärande

OMRÅDET KUNSKAP OCH LÄRANDE bygger på elevernas svar på frågor som handlar om eleverna får hjälp på lektionerna och om läraren förklarar så att eleven förstår samt tillgång till kommunikationsstöd (AKK) och digitala verktyg i undervisningen.

Av diagrammen på området Kunskap och lärande framkommer i vilken grad eleverna får hjälp, om de förstår när läraren förklarar samt om de i undervisningen har tillgång till kommunikativt stöd (AKK) och digitala verktyg. Det här är det område där flest samkörningar med andra frågor gjorts, eftersom dessa frågor tydligast visar på

Bland elever som bara ibland eller mer sällan får den hjälp de behöver uppger omkring 30 procent att de alltid eller oftast får hjälp genom AKK.”

underliggande mönster i relation till andra områden. Frågorna på området Kunskap och lärande har bland annat samkörts med frågor om vilket program man går på, hur skolan organiseras och hur man trivs.

Samband mellan program och att få den hjälp eleven behöver

När stödet i undervisningen jämförs med vilket program man går på, framträder en del skillnader. Bland elever på nationellt program uppger omkring 90 procent att de alltid eller oftast får den hjälp de behöver, varav cirka 60 procent anger att de alltid får hjälp. Återstående 10 procent svarar att de ibland, nästan aldrig eller aldrig får tillräcklig hjälp. Bland elever på individuellt program uppger omkring 80 procent att de alltid eller oftast får hjälp, men andelen som anger att de alltid får hjälp är lägre, cirka 40 procent, och omkring 20 procent svarar att de ibland, nästan aldrig eller aldrig får tillräcklig hjälp.

Samband mellan att få den hjälp eleven behöver och upplevd trivsel och trygghet

Frågan om man får hjälp hänger nära samman med hur eleverna upplever trivsel och trygghet i skolan. Bland elever som alltid eller oftast trivs uppger omkring 90 procent att de också alltid eller oftast även får den hjälp de behöver, och cirka 60 procent svarar att de alltid får hjälp. Bland elever som bara trivs ibland eller mer sällan förändras bilden tydligt. I denna grupp uppger endast omkring hälften att de alltid eller oftast får hjälp, medan nästan hälften svarar att de får hjälp ibland eller mer sällan. Ett liknande mönster syns i relation till upplevd trygghet. Bland elever som alltid eller oftast känner sig trygga uppger omkring 90 procent att de får den hjälp de behöver, medan omkring 40 procent av elever som känner sig trygga endast ibland eller mer sällan svarar att de bara ibland, nästan aldrig eller aldrig får tillräcklig hjälp.

60%

av eleverna på nationellt program uppger att de alltid får den hjälp de behöver.

40%

av eleverna på individuellt program uppger att de alltid får den hjälp de behöver.

Samband mellan att få den hjälp eleven behöver och att förstå när läraren förklarar

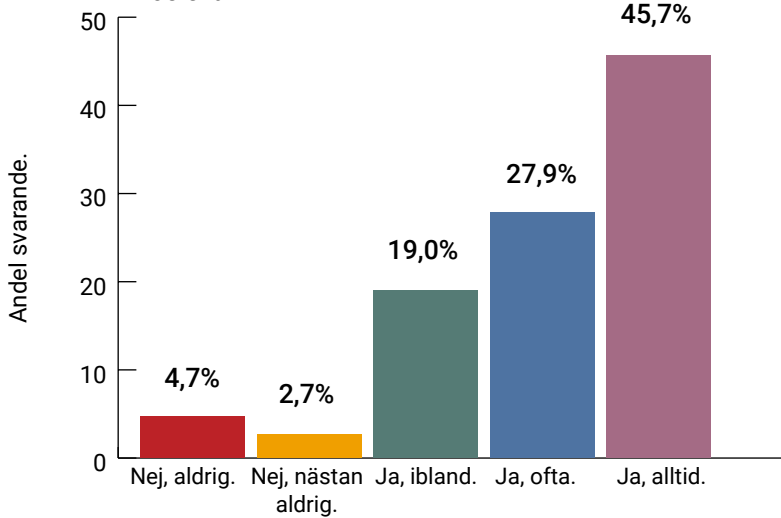
När frågan om man förstår när läraren förklarar sätts i relation till vilket program man går, framträder också variationer. Bland elever på nationellt program uppger omkring 80 procent att lärarna alltid eller oftast förklarar så att de förstår, och nästan hälften svarar att det alltid är så. Bland elever på individuellt program anger omkring 30 procent att lärarna alltid förklarar så att de förstår, medan en betydligt större andel uppger att lärare bara ibland eller mer sällan förklarar så att de förstår. Bland elever som alltid får den hjälp de behöver uppger omkring 90 procent att de alltid eller oftast förstår när läraren förklarar. Bland elever som bara ibland eller mer sällan får den hjälp de behöver svarar omkring hälften att de bara ibland, nästan aldrig eller aldrig förstår när läraren förklarar.

Samband mellan AKK-stöd och stöd att använda dator eller surfplatta och att få den hjälp eleven behöver

Stöd för att kommunicera och delta i undervisningen genom AKK samvarierar med i vilken grad eleven får den hjälp som de behöver på lektionerna. Bland elever som alltid eller oftast får den hjälp de behöver uppger omkring 50 procent att de alltid eller oftast får hjälp genom AKK. Bland elever som bara ibland eller mer sällan får den hjälp de behöver uppger omkring 30 procent att de alltid eller oftast får hjälp genom AKK.

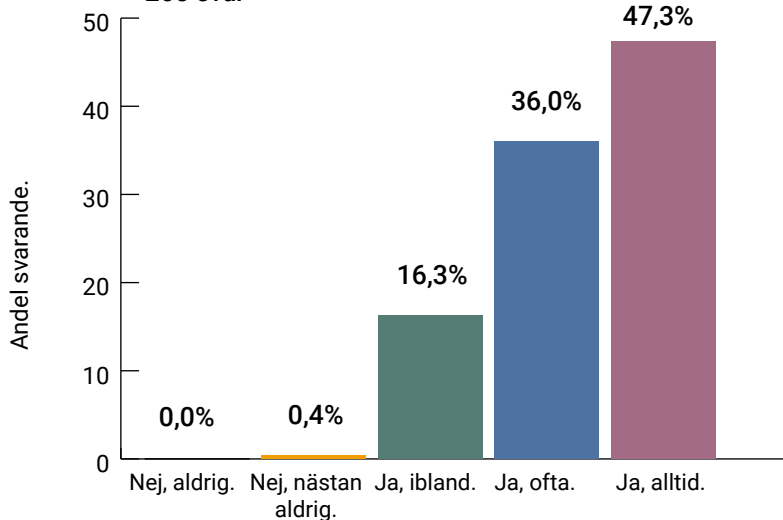
ETT LIKNANDE MÖNSTER framträder för användning av dator eller surfplatta. Bland elever som alltid eller oftast får den hjälp de behöver uppger omkring 80 procent att de alltid eller oftast får lära sig att använda dator eller surfplatta. Bland elever som bara ibland eller mer sällan får den hjälp de behöver uppger omkring 30 procent att de alltid eller oftast får lära sig att använda dator eller surfplatta.

11. Får du lära dig att använda dator eller surfplatta för att kunna kommunicera och delta i undervisningen?
258 svar

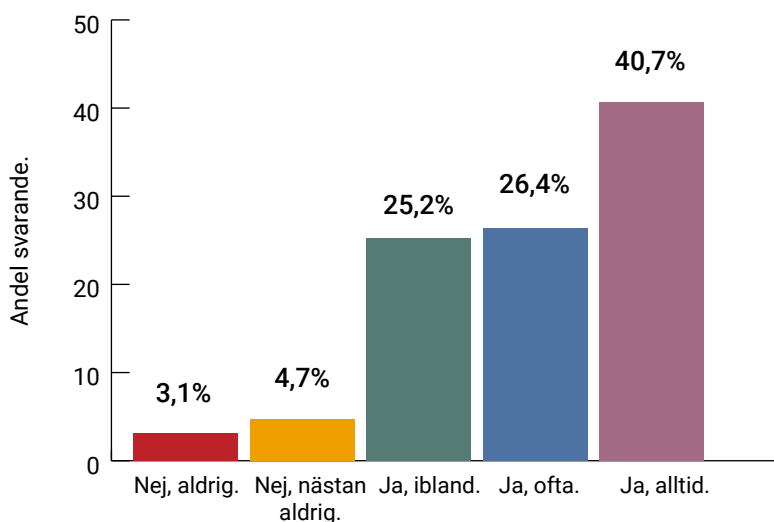
46 av 100 får alltid lära sig att använda dator eller surfplatta
28 av 100 får oftast lära sig att använda dator eller surfplatta
19 av 100 får ibland lära sig att använda dator eller surfplatta
3 av 100 får nästan aldrig lära sig att använda dator eller surfplatta
5 av 100 får aldrig lära sig att använda dator eller surfplatta

12. Förklarar lärarna så att du förstår?
258 svar

47 av 100 förstår när läraren förklarar
36 av 100 förstår oftast när läraren förklarar
16 av 100 förstår ibland när läraren förklarar
1 av 250 förstår nästan aldrig när läraren förklarar

13. Berättar lärarna vad du kan träna mer på i ditt skolarbete?
258 svar

41 av 100 svarar att lärarna alltid berättar vad de kan träna mer på
26 av 100 svarar att lärarna oftast berättar vad de kan träna mer på
25 av 100 svarar att lärarna ibland berättar vad de kan träna mer på
5 av 100 svarar att lärarna nästan aldrig berättar vad de kan träna mer på
3 av 100 svarar att lärarna aldrig berättar vad de kan träna mer på

Om delaktighet och inflytande

OMRÅDET DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

bygger på elevernas svar på frågor om elevråd, möjligheten att vara med och planera sitt skolarbete samt om lärarna lyssnar på dem.

Här visar diagrammen hur delaktiga eleverna är och vilket inflytande de har i undervisningen och om de känner till om skolan har elevråd. En tydligare bild av vilka faktorer som påverkar dessa aspekter får man vid samkörning av frågor som rör vilket program man går på, och om man känner att läraren lyssnar på en samt hur undervisningen upplevs.

Samband mellan delaktighet och att få den hjälp eleven behöver

Delaktighet i planeringen varierar tydligt beroende på i vilken grad eleven får den hjälp de behöver. Bland elever som alltid eller oftast får den hjälp de behöver uppger cirka 65 procent att de också alltid eller oftast är delaktiga i planeringen. Bland elever som bara ibland eller mer sällan får den hjälp de behöver är motsvarande andel betydligt lägre. I denna grupp uppger omkring hälften att de bara ibland, nästan aldrig eller aldrig är delaktiga i planeringen av sitt skolarbete.

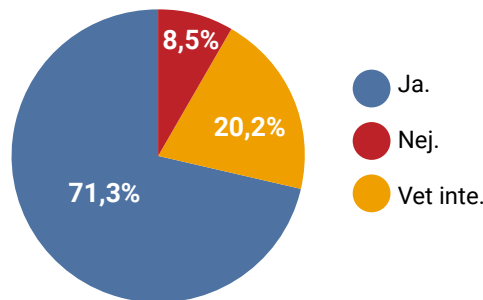
Samband mellan delaktighet och om eleven förstår när läraren förklarar

Samma mönster framträder när delaktighet relateras till om eleverna förstår när lärare förklarar. Bland elever som upplever att lärarna alltid eller oftast förklarar så att de förstår anger ungefär två tredjedelar att de också alltid eller oftast är delaktiga i planeringen. Bland elever som bara ibland eller mer sällan förstår undervisningen uppger cirka 50 procent att de endast ibland, nästan aldrig eller aldrig är delaktiga.

Samband mellan program och delaktighet

Även vilket program eleven går på har betydelse för graden av delaktighet. Bland elever på nationellt program uppger drygt 65 procent att de alltid eller oftast är delaktiga i planeringen. Medan det bland elever på individuellt program är lägre, cirka 45 procent svarar att de alltid eller oftast är delaktiga, medan cirka 55 procent anger att de bara ibland, nästan aldrig eller aldrig är delaktiga i planeringen.

14. Har ni ett elevråd på din skola?
258 svar

71 av 100 svarar att det finns elevråd

9 av 100 svarar att det inte finns elevråd

20 av 100 svarar att de inte vet om det finns elevråd

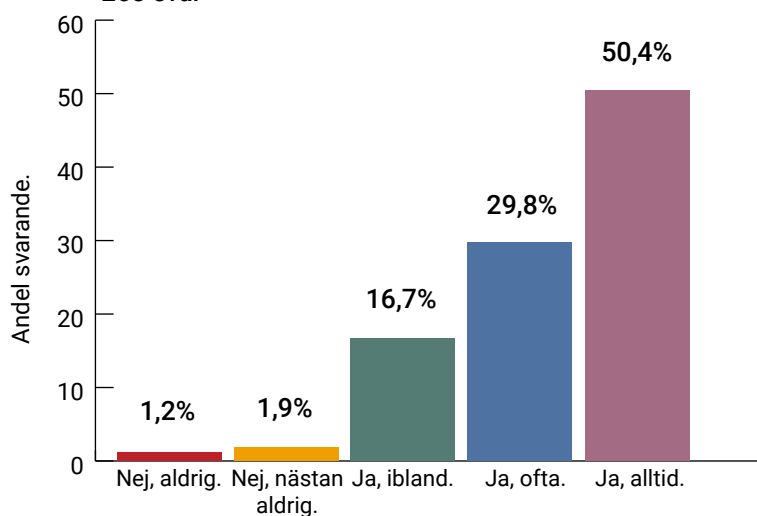
15. Får du vara med och planera ditt skolarbete?
258 svar

49 av 100 svarar att de är med och planerar skolarbetet

51 av 100 svarar att de inte är med och planerar sitt skolarbete

16. Känner du att lärarna lyssnar på dig?
258 svar

5 av 10 svarar att lärarna alltid lyssnar på dem

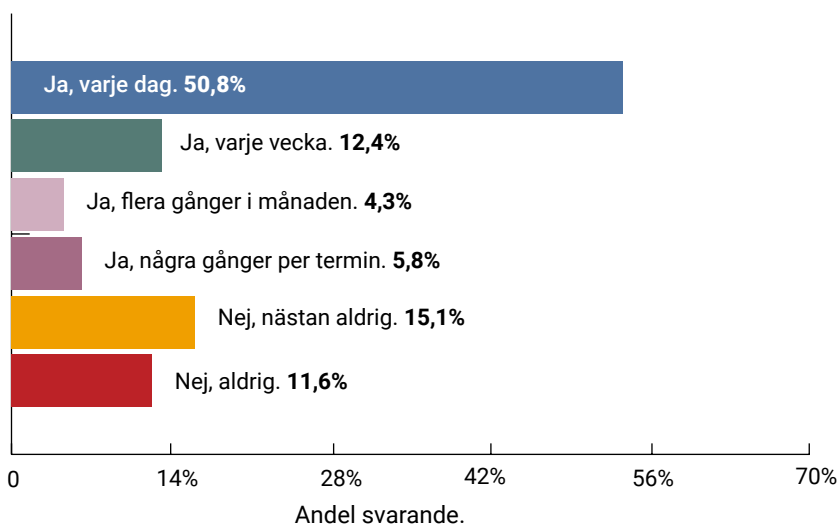
2 av 100 svarar att lärarna nästan aldrig lyssnar på dem

3 av 10 svarar att lärarna ofta lyssnar på dem

1 av 100 svarar att lärarna aldrig lyssnar på dem

17 av 100 svarar att lärarna ibland lyssnar på dem

17. Träffar du elever som inte går i anpassad gymnasieskola? 258 svar

5 av 10 träffar elever som går i gymnasieskolan varje dag

12 av 100 träffar elever som går i gymnasieskolan varje vecka

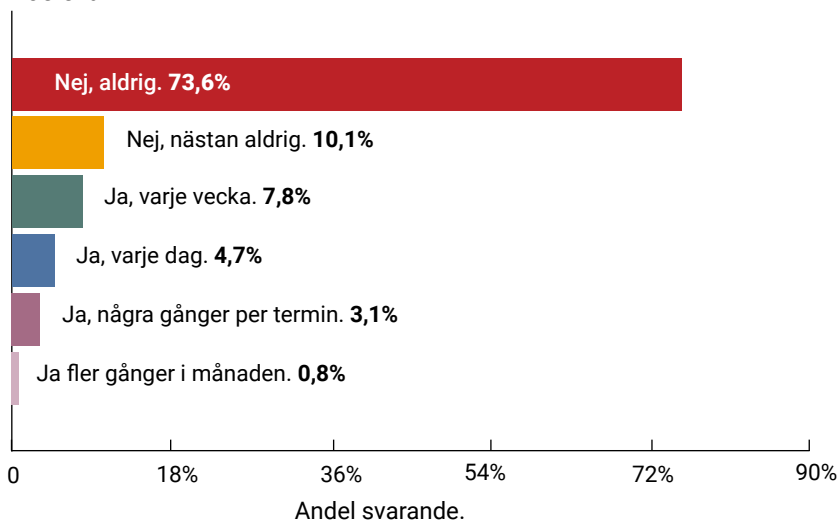
4 av 100 träffar elever som går i gymnasieskolan varje månad

6 av 100 träffar elever som går i gymnasieskolan några gånger per termin

15 av 100 träffar nästan aldrig elever som går i gymnasieskolan

12 av 100 träffar aldrig elever som går i gymnasieskolan

18. Har du lektioner ihop med elever som inte går i anpassad gymnasieskola? 258 svar

74 av 100 har aldrig lektioner med elever som går i gymnasieskolan

1 av 10 har nästan aldrig lektioner med elever som går i gymnasieskolan

8 av 100 har varje vecka lektioner med elever som går i gymnasieskolan

5 av 100 har varje dag lektioner med elever som går i gymnasieskolan

3 av 100 har några gånger per termin lektioner med elever som går i gymnasieskolan

1 av 100 har varje månad lektioner med elever som går i gymnasieskolan

Om inkludering

OMRÅDET INKLUDERING BYGGER på elevernas svar på frågor om kontakt med elever som går i gymnasieskolan, gemensamma lektioner med elever i gymnasieskolan samt deltagande i skolans gemensamma aktiviteter och temadagar.

I de här diagrammen får man en bild över hur ofta eleverna i den anpassade gymnasieskolan träffar elever i gymnasieskolan och om man deltar tillsammans i skolans gemensamma aktiviteter. För en fördjupad förståelse av vilka faktorer som påverkar upplevelsen av inkludering har samkör-

ningar gjorts med frågor som rör trivsel i skolan, om man deltar i planeringen samt vilket program man går.

Samband mellan gemensamma aktiviteter och trivsel

Deltagande i gemensamma aktiviteter samvarierar tydligt med hur eleverna trivs i skolan. Bland elever som alltid eller oftast trivs uppger cirka 70 procent att de också alltid eller oftast deltar i gemensamma aktiviteter tillsammans med elever i gymnasieskolan. Bland elever som bara trivs ibland, nästan aldrig eller aldrig är motsvarande

andel lägre. I denna grupp uppger omkring 50 procent att de deltar i gemensamma aktiviteter tillsammans med elever i gymnasieskolan ibland eller mer sällan.

Samband mellan delaktighet i planeringen och gemensamma aktiviteter

Även hur man deltar i planeringen hänger samman med deltagande i gemensamma aktiviteter. Bland elever som alltid eller oftast deltar i planeringen uppger cirka 65 procent att de också alltid eller oftast deltar i gemensamma aktiviteter tillsammans med elever i gymnasieskolan. Bland elever som bara ibland eller mer sällan deltar i planeringen anger omkring hälften att de deltar i gemensamma aktiviteter ibland eller mer sällan.

Samband mellan program och gemensamma aktiviteter

Skillnader syns även mellan de olika programmen. Bland elever på nationellt program uppger ungefär två tredjedelar att de alltid eller oftast deltar i gemensamma aktiviteter med elever i gymnasieskolan. Bland elever på individuellt program uppger cirka 50 procent att de alltid eller oftast deltar i gemensamma aktiviteter.

Om framtid

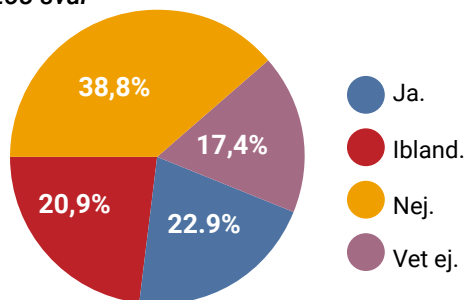
Området Framtid bygger på elevernas svar på frågor om man i skolans undervisning tar upp frågor om framtida utbildningar och yrken, om eleverna får information om vad som händer efter skolan samt vad eleverna själva vill göra efter gymnasiet.

Diagrammen visar en tydlig bild över hur eleverna upplever skolans arbete med frågor som rör framtida studier och arbete samt vad de själva önskar göra när gymnasietiden är över. För att få en fördjupad bild av vilka faktorer som påverkar dessa frågor ska vi titta närmare på resultaten av samkörningar med frågorna i enkäten som rör vilket program man går, om man deltar i planeringen samt hur man trivs i skolan.

Samband mellan information om framtida studier och arbete och trivsel

Frågan om man i undervisningen talar om framtida studier och arbete samvarierar tydligt med hur eleverna trivs. Bland elever som alltid eller oftast trivs uppger cirka 65 procent att de också alltid eller oftast tas upp i undervisningen om framtida studier och arbete. Bland elever som bara trivs ibland, nästan aldrig eller aldrig är motsvarande andel lägre. I denna grupp uppger runt hälften att de alltid eller oftast tas upp i undervisningen om framtida studier och arbete.

19. Får du vara tillsammans med elever som inte går i anpassad gymnasieskola på skolans gemensamma aktiviteter och temadagar?
258 svar

39 av 100 har inte gemensamma aktiviteter med elever som går i gymnasieskolan

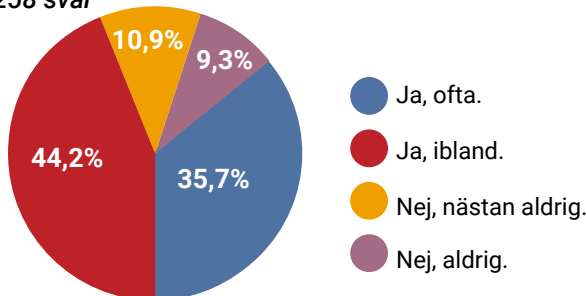
23 av 100 har gemensamma aktiviteter med elever som går i gymnasieskolan

21 av 100 har ibland gemensamma aktiviteter med elever som går i gymnasieskolan

17 av 100 vet inte om de har gemensamma aktiviteter med elever som går i gymnasieskolan

20. Pratar ni i skolan om vilka olika utbildningar och yrken som finns?

258 svar

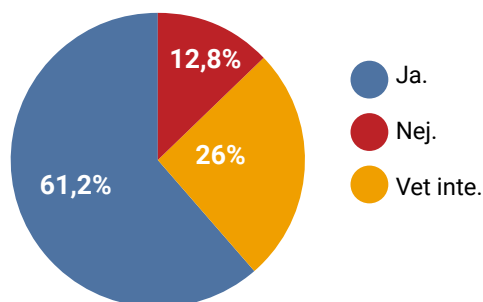
36 av 100 svarar att de ofta pratar om vilka utbildningar och yrken som finns

44 av 100 svarar att de ibland pratar om vilka utbildningar och yrken som finns

11 av 100 svarar att de nästan aldrig pratar om vilka utbildningar och yrken som finns

9 av 100 svarar att de aldrig pratar om vilka utbildningar och yrken som finns

21. Får du veta av skolan vad du kan ska göra efter studenten?
258 svar

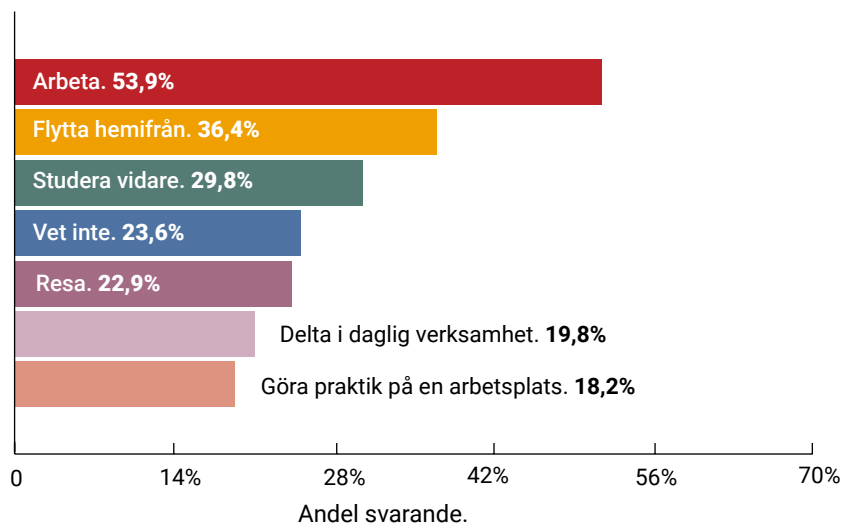

61 av 100 får veta vad de kan göra efter studenten

1 av 4 svarar att de inte vet om skolan berättar vad de kan göra efter studenten

13 av 100 anger att de inte får veta vad de kan göra efter studenten

22. Vad vill du göra efter gymnasiet? (flera svar möjliga):
258 svar

54 av 100 vill arbeta efter gymnasiet
36 av 100 vill flytta hemifrån efter gymnasiet
30 av 100 vill studera vidare efter gymnasiet
24 av 100 vet inte vad de vill göra efter gymnasiet
23 av 100 vill resa efter gymnasiet
20 av 100 vill delta i daglig verksamhet efter gymnasiet
18 av 100 vill göra praktik på en arbetsplats efter gymnasiet

Samband mellan delaktighet i planeringen och information om framtida studier och arbete

Även graden av hur mycket man deltar i planeringen hänger samman med hur frågor om framtida studier och arbete tas upp i undervisningen, samt vilken information de får om tiden efter skolans slut. Bland elever som alltid eller oftast deltar i planeringen uppger omkring 70 procent att de alltid eller oftast har fått information om vad som händer efter studenten. Bland elever som bara ibland eller mer sällan deltar i planeringen anger cirka 45 procent att de har fått sådan information ibland eller mer sällan.

Samband mellan program och vad eleverna vill göra i framtiden

Skillnader framträder också mellan program när det gäller elevernas svar om vad de vill göra i framtiden. Bland elever på nationellt program uppger omkring 60 procent att de vet vad de vill göra efter studenten. Bland elever på individuellt program är andelen lägre, här svarar cirka 40 procent att de vet vad de vill göra.

60%

av elever på nationellt program uppger att de vet vad de vill göra efter studenten

40%

av elever på individuellt program uppger att de vet vad de vill göra efter studenten

De viktigaste slutsatserna

DE VIKTIGASTE SLUTSATSERNA utifrån resultaten av samkörningarna är att elever på individuellt program genomgående har sämre utfall än elever på nationellt program i samtliga undersökta aspekter. Dessa skillnader återkommer konsekvent oavsett fråga och framträder tydligare än skillnader kopplade till andra faktorer. Vidare visar resultaten att hur anpassad gymnasieskola är organiserad i relation till gymnasieskolan har betydelse för resultaten. Elever vars utbildning bedrivs organisatoriskt och fysiskt tillsammans med gymnasieskolan uppger, till exempel i högre grad delaktighet och inkludering än elever vars utbildning bedrivs separat. Ett annat återkommande mönster som binder samman flera frågor är att elever som uppger att de inte får tillräcklig hjälp av lärare, och sämre tillgång till kommunikativt stöd (AKK) och digitala verktyg genomgående trivs sämre, har lägre delaktighet och sämre kännedom om möjliga vägar efter gymnasiet. ■

ANALYS OCH KONSEKVENSER

Resultaten visar att organisatoriska beslut i skolan får stor betydelse för elevers känsla av delaktighet och framtidstro.

Eleverna på individuellt program har inte samma förutsättningar

DET ALLRA TYDLIGASTE resultatet visar att elever som går på individuellt program genomgående har en sämre skolsituation än elever som går på nationellt program. Detta syns inom samtliga undersökta områden. De trivs sämre i skolan och får sämre hjälp av lärare, vilket i sin tur hänger samman med att de i mindre utsträckning har tillgång till AKK och digitala verktyg i undervisningen. Vidare har de en lägre grad av delaktighet och mindre inflytande på undervisningen. Dessutom träffar de mer sällan elever i gymnasieskolan, i jämförelse med elever som går nationella program. Elever som går individuellt program är

med andra ord inkluderade i lägre grad. Slutligen vet de i lägre grad vad de kan göra efter avslutad skolgång och följaktligen vet de mer sällan vad de vill göra i framtiden.

ATT RESULTATEN FÖR ELEVERNA på det individuella programmet genomgående är sämre tyder på att det individuella programmet har lägre status, vilket i sin tur övergripande kan påverka både prioriteringar och resursfördelning. Resultaten pekar även på att undervisningen i högre grad präglas av lägre ambitioner och förväntningar på eleverna. Vidare framstår det som att den hjälp och det stöd som eleverna får varken är tillräckligt eller utformat efter deras indivi-

”

Att resultaten för eleverna på det individuella programmet genomgående är sämre tyder på att det individuella programmet har lägre status.”

duella behov och förutsättningar. Det kan hänga samman med att undervisningen oftare bedrivs av lärare utan rätt kompetens samt av elevassistenter som saknar tillräcklig utbildning för uppdraget. Eftersom det saknas systematisk uppföljning av undervisningens kvalitet och hur det i sin tur påverkar elevernas resultat går därför inte säkert att säga. I botten anas också en bristande tilltro till elevernas förmåga; att man utgår från att deras valmöjligheter är begränsade och att de flesta ändå kommer att gå vidare till daglig verksamhet. Detta leder till att man sällan lägger större vikt vid att prata om vad de kan göra i framtiden, än mindre skapar förutsättningar för adekvat arbetsplatsförlagd praktik eller på andra sätt utgår från individens förmågor och förutsättningar för att hitta realistiska vägar framåt

Exkluderade elever har sämre resultat

UPPENBART ÄR OCKSÅ att resultaten påverkas av hur den anpassade gymnasieskolan är organiserad. Elever som organisatoriskt och fysiskt är tillsammans med elever i gymnasieskolan är genomgående mer delaktiga och inkluderade än elever som går i separata skolenheter. Delaktighet och inkludering hänger samman med hur ofta man träffar elever i gymnasieskolan, hur ofta man har lektioner tillsammans och om man deltar i gemensamma aktiviteter. Samkörningarna visar även att elever som går på samma skolenhet som gymnasieelever också uppger att de har mer inflytande på sin utbildning och i högre utsträckning får information om vidare studier och yrken. Det framgår också tydligt att elever som inte går

på samma skolenhet som gymnasieelever är mindre delaktiga och följaktligen mer sällan träffar dessa elever, men att detta faktiskt även samvarierar med sämre utfall på flera andra områden som enkäten mäter.

ATT RESULTATEN I SÅ HÖG grad skiljer sig åt beroende på hur den anpassade gymnasieskolan är organiserad visar att organisatoriska beslut får negativ påverkan på de elever som går i separata skolenheter. Det kan bero på att man uppfattar samverkan mellan olika skolformer som något frivilligt snarare än som ett gemensamt ansvar. Ett annat antagande är att ambitionen att inkludera dessa elever är lägre; att de betraktas i marginalen som en liten andel på den stora totalen, men som konsekvens utestängs de från att vara del av en större gemenskap. Det kan vara så att man gör på det viset omedvetet eller på grund av okunskap men å andra sidan är inkludering tydligt uttalad i skolans styrdokument. Sammantaget verkar det finnas flera samverkande orsaker till att vissa elever tydligt exkluderas, och att det faktum att elevernas möjligheter till social gemenskap, delaktighet och inkludering begränsas bidrar till sämre utfall på flera andra områden som enkäten mäter.

Det är tydligt att förberedelser inför vuxenlivet inte är en prioriterad del av undervisningen för många av eleverna.”

Tillgången till kommunikativt stöd motsvarar inte elevernas behov

ETT ANNAT TYDLIGT MÖNSTER visar att elever som inte får tillräcklig hjälp av lärare och som inte heller har regelbunden eller tillräcklig tillgång till Alternativ och Kompletterande Kommunikation, AKK, och digitala verktyg i undervisningen trivs sämre i skolan, är mindre delaktiga och i lägre grad vet vilka möjliga vägar som finns efter skolans slut. Elever som går på det individuella programmet sticker ut även här, men resultaten visar också att tillgången till AKK i undervisningen generellt är låg för hela elevgruppen i jämförelse med hur det ser ut inom andra områden i enkäten. Hälften av de elever som har besvarat enkäten uppger att de inte har regelbunden tillgång till AKK i undervisningen. Med det sagt finns det säkert vissa elever som inte behöver kommunikativt stöd i större utsträckning.

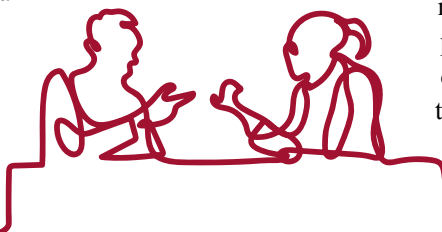
DET ÄR ANMÄRKNINGSVÄRT att kommunikativt stöd inte verkar vara etablerad i undervisningen trots att det för det stora flertalet elever är en grundläggande förutsättning för lärande, för att förstå och själv kunna komma till tals. Detta tyder på att kommunikativt stöd inte betraktas som en självklar rättighet för eleverna utan att tillgången i praktiken styrs av skolans förutsättningar, kompetens och resurser. En slutsats kan vara att undervisningen i högre grad präglas av ett omsorgsperspektiv snarare än av ett fokus på kunskapsutveckling och lärande. Det verkar som om långt ifrån alla lärare och elevassistenter har tillräcklig kompetens om hur man konkret arbetar med AKK, eller att de förstår betydelsen och värdet för eleverna att ha tillgång till AKK i undervisningen.

Förberedelserna inför vuxenlivet är otillräckliga

NÅGOT SOM OCKSÅ TYDLIGT utkristalliserar sig är skillnader i hur elever förbereds för livet efter det att den anpassade gymnasieskolan slutat. Av resultaten går det

tydligt att utläsa detta. Bland annat uppger en stor minoritet, knappt 40 procent, att de inte vet om man på skolan pratar om vad de kan göra i framtiden alternativt att de inte får veta vad de kan göra efter skolans slut. Det är dock väldigt tydligt vad elever själva vill göra när skolan är slut. En överväldigande majoritet vill arbeta eller studera vidare, och endast knappt 20 procent vill delta i daglig verksamhet. Men elevernas vilja rimmar illa med hur verkligheten ser ut. Idag går cirka hälften av eleverna vidare till daglig verksamhet, och endast omkring 15 procent har ett arbete. Vidare är det få som studerar vidare, endast drygt var tionde elev. Samtidigt finns en stor grupp som varken arbetar eller studerar, eller deltar i daglig verksamhet.¹³

DET ÄR TYDLIGT ATT förberedelser inför vuxenlivet inte är en prioriterad del av undervisningen för många av eleverna. Ett möjligt antagande är att förväntningarna på vad eleverna kan göra efter skolan är låga redan under skoltiden, och att frågor om framtida vägar därför inte ges tillräckligt utrymme i undervisningen. Det kan också vara så att man även i den här aspekten utgår ifrån vad man tror att eleverna kommer att klara av i framtiden, snarare än att utgå från elevernas intressen, önskemål och förmåga och anpassar undervisningen därefter. Låga förväntningar innebär också att eleverna inte får tillräckligt mycket eller adekvat praktik, inte får testa på olika yrken, eller vara på olika arbetsplatser. De får inte möjlighet att konkret förstå vad det innebär att arbeta. Utöver detta skulle det också kunna vara så att eleverna inte heller förbereds för att göra väl avvägda val inför framtiden. Många av eleverna kommer förmodligen i stället att träda in i vuxenlivet utan tydliga och realistiska vägar framåt. Underliggande brister i det här fallet handlar nog främst om vad skolhuvudmännen gör eller inte gör. Man skulle behöva lägga mer resurser på att ordna fler och relevanta praktikplatser, och rent konkret utbilda och stötta arbetsgivare att kunna och vilja ta emot elevgruppen.

Trots höga ambitioner saknar många elever det kommunikativa stöd och de framtidsförberedelser som krävs för att kunna ta nästa steg mot arbete eller vidare studier.

Resultaten pekar på strukturella brister i den anpassade gymnasieskolan

RESULTATEN VISAR ETT TYDLIGT och samstämmigt mönster, att eleverna inte har eller ges likvärdiga förutsättningar inom den anpassade gymnasieskolan. Det handlar inte om enskilda elever som har det sämre, utan om återkommande skillnader inom samtliga områden som omfattas av enkäten. Framför allt visar detta att utbildningens kvalitet i praktiken styrs av programtillhörighet och fysisk placering, snarare än av varje elevs rätt till utveckling och lärande.

Bristen på likvärdiga förhållanden som synliggörs i enkätresultaten får konsekvenser som sträcker sig bortom lärande, social gemenskap, trivsel och inflytande. När elever inte kan göra sin röst hörd och exkluderas riskerar de i högre grad att reduceras till passiva mottagare snarare än att ges förutsättningar

att vara aktiva deltagare i utbildningen. Således pekar resultaten på betydande strukturella brister i den anpassade gymnasieskolan.

De strukturella bristerna som uppenbaras, riskerar att leda till att många elever lämnar skolan utan realistiska och genomtänkta alternativ för framtiden. Det står i tydlig kontrast till elevernas egna ambitioner och till skolans uppdrag att förbereda alla elever för arbete, vidare studier och ett i övrigt självständigt vuxenliv. Övergripande visar alltså de totala resultaten av FUB:s enkät att den anpassade gymnasieskolan inte ger alla elever de faktiska förutsättningarna som krävs för att nå utbildningens mål, vilket leder till ojämlika möjligheter redan under skoltiden och ökar risken för att unga med IF ska hamna i utanförskap efter utbildningens slut. Det visar på strukturella brister på systemnivå. ■

KONSEKVENSER FÖR ELEVERNA

» Eleverna får inte tillräcklig förberedelse inför arbetslivet, vidare studier och vuxenlivet i stort. Därför finns en avsevärd risk att unga med IF fastnar i förutbestämda spår, exempelvis daglig verksamhet, utan att alternativa möjligheter prövats eller bedömts utifrån individens verkliga förmåga eller önskemål.

» Dålig förberedelse inför livet efter avslutad skolgång leder dessutom till begränsad självständighet som följd av att unga med IF inte får tillräckligt stöd i att göra informerade val, kommunicera sina behov eller förstå sina rättigheter.

» Den finns en svag koppling mellan utbildningens innehåll i den anpassade gymnasieskolan och arbetslivets krav, vilket minskar elevernas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden eller gå vidare till studier.

» Sammantaget löper många en förhöjd risk att hamna i långvarigt utanförskap, vilket enligt nationell statistik är särskilt uttalat för unga med IF som inte tidigt etablerar sig på arbetsmarknaden.¹⁴

» Vidare konsekvenser för individen är att man i hög grad blir beroende av samhällets stödinsatser, där bristande etablering får konsekvenser för ekonomisk självständighet, hälsa och livskvalitet. Detta leder i sin tur till att man i ännu lägre grad deltar i samhällslivet, vilket påverkar möjligheten till sociala relationer, föreningsliv och aktivt medborgarskap.

» På det personliga planet kan ett utanförskap leda till en internaliserad låg förväntansbild, vilket gör att unga vuxna med IF successivt anpassar sina ambitioner efter systemets begränsningar snarare än sina faktiska förmågor och ambitioner.

» Ytterst leder detta till en strukturell diskriminering av unga med IF eftersom de inte får sina rättigheter tillgodosedda.

”

Ytterst leder detta till en strukturell diskriminering av unga med IF eftersom de inte får sina rättigheter tillgodosedda.”

KONSEKVENSER FÖR SAMHÄLLET

» Utbildningssystemet skapar djupgående strukturell ojämlikhet eftersom huvudmän och skolverksamheter inte lever upp till skollagens krav och den anpassade gymnasieskolans läroplan. Detta tydliggörs vidare av kommunernas varierande förmåga och kapacitet. I stället bidrar utbildningssystemet till att reproducera, snarare än bryta mönster för att unga med IF inte ska hamna i utanförskap. Ytterst kan detta leda till att tilliten till utbildningssystemet i stort minskar och i högre grad ifrågasätts.

» Utbildningssystemets brister ökar risken för att segregation och låga förväntningar normaliseras, trots att det finns positiva samband när det gäller inkluderande utbildning, delaktighet och långsiktig samhällsetablering.¹⁵

» Låg etablering i arbete och studier bland unga med IF leder till långvarigt beroende av välfärdsystemet, vilket ökar de samhällsekonomiska kostnaderna kopplade till hög arbetslöshet, fler i daglig verksamhet och samordnade insatser från flera myndigheter över lång tid.

» Samhället förlorar arbetskraft samtidigt som arbetsmarknaden idag och långt framöver behöver fler som arbetar.

» Bilden av Sverige försämras då man tydligt bryter mot internationella åtaganden genom att inte tillförsäkra unga med IF deras rättigheter i enlighet med funktionsrättskonventionen.

”

Bilden av Sverige försämras då man tydligt bryter mot internationella åtaganden genom att inte tillförsäkra unga med IF deras rättigheter i enlighet med funktionsrättskonventionen.”

FUB:S FÖRSLAG FÖR EN INKLUDERANDE ANPASSAD GYMNASIESKOLA

1

Ta nationellt ansvar för uppföljning av den anpassade gymnasieskolan

Regeringen ska säkerställa nationell uppföljning av den anpassade gymnasieskolan. Uppföljningens ska främst fokusera på undervisningens kvalitet och elevernas resultat i relation till skolans mål och uppdrag. Systematisk uppföljning ska leda till att eleverna i den anpassade skolan får den utbildning de har rätt till.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Ge Skolverket och SCB i uppdrag att ta fram ett sammanhållet nationellt system för uppföljning av undervisningens kvalitet och elevernas resultat i relation till skolans mål och uppdrag.
- » Ge Skolverket och Skolinspektionen i uppdrag att regelbundet genomföra nationella elevundersökningar riktade till elever i den anpassade gymnasieskolan.
- » Säkerställ att uppföljningsresultat integreras i nationell styrning, tillsyn och utvecklingsarbete.

LOKAL NIVÅ

- » Använd nationella uppföljningsresultat som underlag för att identifiera brister lokalt och för att utveckla utbildningens kvalitet i den anpassade gymnasieskolan.
- » Följ upp elevernas livssituation och etablering efter avslutad skolgång och använd uppföljningsresultatet för att säkerställa att unga med IF får nödvändiga insatser och stöd för att etablera sig som vuxna.

2

Bryt segregationen och inkludera elever med IF

Regeringen ska ta ett övergripande ansvar för att segregationen inom den anpassade gymnasieskolan bryts och säkerställa faktisk inkludering för elever med IF. Elever med IF har samma rätt till likabehandling, icke-diskriminering och utbildning som andra elever.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Ge Skolverket i uppdrag att utveckla kunskapsstöd för inkluderande organisering av anpassad gymnasieskola i relation till övrig skolverksamhet.
- » Ge Skolinspektionen i uppdrag att i tillsyner följa upp hur den anpassade gymnasieskolans organisering påverkar elevers delaktighet och faktiska inkludering under skolgången.

LOKAL NIVÅ

- » Organisera utbildningen så att elever i den anpassade gymnasieskolan inte isoleras från övrig skolverksamhet, utan får delta i aktiviteter och sammanhang med i synnerhet elever i gymnasieskolan.
- » Verka för att fler elever i den anpassade gymnasieskolan ges möjlighet att läsa integrerat med elever i gymnasieskolan.

3

Säkerställ elevers rätt till behöriga lärare

Regeringen ska säkerställa att elever i den anpassade gymnasieskolan undervisas av behöriga lärare. Elever med IF har rätt till lika möjligheter och utbildning på samma sätt som andra elever.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Utred hur bristen på behöriga lärare i den anpassade gymnasieskolan kan lösas och ta därefter fram en nationell handlingsplan med konkreta åtgärder.
- » Ge Skolverket i uppdrag att utveckla långsiktiga och riktade satsningar för utbildning, rekrytering och incitament för att fler behöriga lärare ska arbeta och stanna i den anpassade gymnasieskolan.
- » Säkerställ att den anpassade gymnasieskolan omfattas av nationella strategier för kompetensförsörjning.
- » Ge Skolverket i uppdrag att följa upp och redovisa lärarbehörigheten i den anpassade gymnasieskola på samma sätt som i andra skolformer och säkerställ att uppföljningen leder till konkreta förbättringar.

LOKAL NIVÅ

- » Prioritera rekrytering av behöriga lärare till den anpassade gymnasieskolan och avsätt nödvändiga resurser för att säkra kompetensförsörjningen över tid.
- » Garantera att undervisningen i den anpassade gymnasieskolan leds av lärare med relevant utbildning och kompetens för uppdraget.

4

Ge elevassistenter ändamålsenlig utbildning

Regeringen ska ta ett övergripande ansvar för att elevassistenter får relevant och ändamålsenlig utbildning för sitt uppdrag i den anpassade gymnasieskolan. Elever med IF har rätt till adekvat stöd i undervisningen och rätt till lika möjligheter och utbildning på samma villkor som andra elever.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Ge Skolverket i uppdrag att ta fram en nationell grundutbildning för elevassistenter i den anpassade gymnasieskolan.
- » Säkerställ att utbildningen tas fram i samråd med relevant expertis och organisationer som företräder personer med IF.
- » Inför krav på genomgången grundutbildning för arbete som elevassistent i den anpassade gymnasieskolan.

LOKAL NIVÅ

- » Säkerställ att elevassistenter som arbetar i den anpassade gymnasieskolan har adekvat grundutbildning.
- » Avsätt tid och resurser så att kompetensutveckling för elevassistenter kan genomföras utan att stödet till eleverna försämras.
- » Följ upp att elevassistenter har den kompetens som krävs för att stödja elevers lärande, kommunikation och delaktighet.

5

Garanterade elevers rätt till kommunikativt stöd

Regeringen ska garantera att elever med IF har tillgång till nödvändigt kommunikativt stöd i undervisningen. Varje elev har rätt att göra sin röst hörd, vara delaktig och ha inflytande i skolan. De har även rätt till ändamålsenligt individuellt anpassat stöd och en tillgänglig utbildning på samma villkor som andra elever.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Tydliggör rätten till AKK i skolans befintliga styrdokument.
- » Säkerställ att kunskap om AKK ingår i lärarutbildningen och inför kompetenskrav för lärare och elevassistenter.
- » Ge Skolverket i uppdrag att ta fram nationellt stödmaterial för ett systematiskt arbete med AKK i undervisningen i den anpassade gymnasieskolan.
- » Ge Skolinspektionen och Skolverket i uppdrag att granska och följa upp hur AKK används i den anpassade gymnasieskolan inom ramen för nationell kvalitetssäkring.

LOKAL NIVÅ

- » Möjliggör och säkerställ att AKK används regelbundet och systematiskt i undervisningen i den anpassade gymnasieskolan.
- » Avsätt tid och tillför resurser så att skolpersonal ges kompetensutveckling och praktiska förutsättningar för att arbeta med AKK.
- » Följ upp att elever som behöver AKK får använda detta i undervisningen och vidta åtgärder när brister identifieras.

6

Ge elever tillgång till digitala verktyg och rätt till digital kompetens

Regeringen ska ta det yttersta ansvaret för att elever med IF har tillgång till digitala verktyg i undervisningen som stöd, med övergripande syfte att de även utvecklar digital kompetens. Elever med IF har rätt till ändamålsenligt anpassat stöd och en tillgänglig utbildning på samma villkor som andra elever.

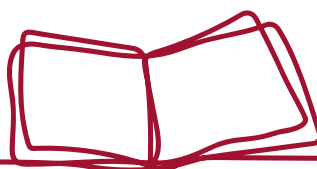
FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Säkerställ att nationella digitaliseringsåtgärder inom skolväsendet även omfattar den anpassade gymnasieskolan.
- » Ge Skolverket i uppdrag att ta fram riktlinjer och stöd för en tillgänglig och anpassad digital undervisning i den anpassade gymnasieskolan.
- » Tydliggör i styrdokument att digital kompetens är en del av utbildningens mål även för elever i den anpassade gymnasieskolan.

LOKAL NIVÅ

- » Tillhandahåll anpassade digitala verktyg för elever i den anpassade gymnasieskolan.
- » Ge personal kompetensutveckling och förutsättningar att arbeta med digitala verktyg i undervisningen i den anpassade gymnasieskolan.

7

Stärk elevernas förmåga att fatta informerade beslut

Regeringen ska säkerställa att det ingår i den anpassade gymnasieskolans uppdrag att stärka elevernas förmåga att fatta informerade beslut om sina liv. Elever med IF har rätt till självbestämmande och delaktighet och ska kunna leva ett självständigt liv på lika villkor som andra.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

» Ge Skolverket i uppdrag att ta fram stödmaterial för undervisning om vuxenliv, självständighet och livsval, och tydliggör att livs- och framtidsfrågor är en del av den anpassade gymnasieskolans uppdrag

LOKAL NIVÅ

- » Säkerställ att elever i den anpassade gymnasieskolan ges tid och strukturerat stöd i undervisningen om livs- och framtidsfrågor.
- » Integrera livs- och framtidsfrågor i undervisningen och i skolverksamhetens gemensamma arbete.
- » Ge all skolpersonal, inklusive elevhälsan, förutsättningar att arbeta för att stärka elevers förmåga att fatta informerade beslut.

8

Stärk studie- och yrkesvägledningen och undervisningen för vägar till arbete och studier

Regeringen ska ta ett övergripande ansvar för att studie- och yrkesvägledningen och arbetsplatsförlagd praktik för unga med IF håller god kvalitet. Unga med IF har rätt till arbete och utbildning samt livslångt lärande på samma sätt som andra unga. Vidare ska regeringen säkerställa att kommuner bygger samverkan med andra aktörer så att fler unga med IF får ett arbete eller går vidare till studier.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Tydliggör och stärk studie- och yrkesvägledares roll i den anpassade gymnasieskolan i befintliga styrdokument.
- » Ge Skolverket i uppdrag att utveckla riktlinjer för studie- och yrkesvägledning och arbetsplatsförlagt lärande, APL, för elever med IF.
- » Följ regelbundet upp tillgång och kvalitet rörande studie- och yrkesvägledning, APL samt hur samverkan med arbetsgivare fungerar i den anpassade gymnasieskolan för att identifiera brister och initiera förbättringsåtgärder.

LOKAL NIVÅ

- » Säkerställ att studie- och yrkesvägledare i den anpassade gymnasieskolan har kompetens om målgruppen.
- » Säkerställ att alla elever i den anpassade gymnasieskolan ges möjlighet till praktik och arbetslivskontakter under skoltiden.
- » Bygg långsiktig samverkan med lokala arbetsgivare och andra relevanta aktörer för att förbättra möjligheterna för unga med IF att komma i arbete.

9

Ge unga med IF ett samordnat stöd i övergången till vuxenlivet

Regeringen ska säkerställa att det finns ett samordnat stöd i övergången från den anpassade gymnasieskolan till vuxenlivet. Unga med IF har rätt till delaktighet i samhället och ett självständigt liv på samma sätt som andra unga.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Tydliggör i befintliga styrdokument att förberedelser inför vuxenlivet är ett obligatoriskt ansvar för den anpassade gymnasieskolan.
- » Inför lagkrav på en individuell plan för övergången mellan skola och vuxenliv för unga med IF.
- » Tydliggör i befintliga styrdokument ansvarsfördelningen mellan skola, kommun och andra aktörer vid övergången från skola till vuxenliv för unga med IF.
- » Skapa tydliga incitament för att motverka att unga med IF faller mellan stolarna vid övergången från skola till vuxenliv, genom konkreta och samordnade åtgärder som utgår ifrån individens behov.

LOKAL NIVÅ

- » Säkerställ redan under skoltiden, att varje elev har en individuell plan för tiden efter avslutad skolgång.
- » Säkerställ fungerande samverkan och samordning mellan skola, kommunens verksamheter och andra relevanta aktörer kring varje ung vuxen med IF.
- » Följ upp att planerade insatser inför övergången genomförs och leder vidare till arbete, studier eller annan meningsfull sysselsättning, och säkerställ även att stödet består så länge individen behöver det.

10

Skapa likvärdiga förutsättningar för unga med IF att studera vidare

Regeringen ska säkerställa att unga med IF ges likvärdiga möjligheter till vidare studier efter avslutad gymnasieskola. Unga med IF har rätt till utbildning och livslångt lärande på lika villkor som andra unga.

FUB:s konkreta förslag redovisas för nationell och lokal nivå. Med nationell nivå avses regering och nationella myndigheter, och med lokal nivå avses kommunalt ansvar och genomförande.

NATIONELL NIVÅ

- » Säkerställ att rätten till komvux som anpassad utbildning inte villkoras av krav på progression eller bedömd studieförmåga, och att utbildningen även omfattar möjligheten att vidmakthålla och återta kunskap.
- » Inför ett obligatoriskt kommunalt ansvar att erbjuda komvux som anpassad utbildning eller alternativt möjliggöra studier i annan kommun. I det senare fallet ska det finnas krav på att hemkommunen står för omkostnader för transport och andra merkostnader för individen som detta medför.
- » Ge Skolverket i uppdrag att följa upp tillgång, inriktning och kvalitet i Komvux som anpassad utbildning, och säkerställ att uppföljningen leder till konkreta förbättringsåtgärder.

LOKAL NIVÅ

- » Säkerställ att unga med IF ges faktisk möjlighet att studera inom komvux som anpassad utbildning och skapa vid behov fungerande rutiner för samverkan med andra kommuner.
- » Samverka aktivt med folkhögskolor för att bredda och stärka studiemöjligheterna för unga med IF.

BILAGOR

BILAGA 1:

Enkätens frågeformulär

1. BAKGRUND

1. Hur gammal är du?

» Ditt svar

2. Jag är:

- » Flicka
- » Pojke
- » Annat
- » Vill inte svara

3. Vilken kommun bor du i?

» Ditt svar

4. Vilken årskurs går du i?

- » Första året
- » Andra året
- » Tredje året
- » Fjärde året

5. Vilket inriktning går du?

- » Anpassad gymnasieskola, nationellt program
- » Anpassad gymnasieskola, individuellt program
- » Gymnasieskola, nationellt program
- » Gymnasieskola, introduktionsprogram

6. Finns det elever i både anpassad gymnasieskola och gymnasieskola på din skola?

- » Ja
- » Nej

Vet inte

» Om ja: Var träffar du elever som går i gymnasieskolan? (fritext)

2. TRYGGHET OCH TRIVSEL

7. Trivs du i skolan?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

8. Känner du dig trygg i skolan?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

3. KUNSKAP OCH LÄRANDE

9. Får du den hjälp du behöver på lektionerna?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

10. Får du hjälp att kunna kommunicera och delta i undervisningen genom att använda AKK, till exempel bilder och tecken som stöd?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

11. Får du lära dig att använda dator eller surfplatta för att kunna kommunicera och delta i undervisningen?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

12. Förklarar lärarna så att du förstår?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

13. Berättar lärarna vad du kan träna mer på i ditt skolarbete?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

4. DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

14. Har ni ett elevråd på din skola?

- » Ja
- » Nej
- » Vet inte

15. Får du vara med och planera ditt skolarbete?

- » Ja
- » Nej, min lärare visar hur skolarbetet och skoldagen ser ut.
- » Om ja, på vilket sätt är du med och planerar ditt skolarbete? (Det går att välja flera svar.)
- » Jag förbereder skolarbetet med min lärare eller elevassistent
- » Jag förbereder skoldagen med min lärare eller elevassistent
- » Jag är med och planerar mitt skolarbete på annat sätt

16. Känner du att lärarna lyssnar på dig?

- » Ja, alltid
- » Ja, oftast
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

5. INKLUDERING

17. Träffar du elever som inte går i anpassad gymnasieskola?

- » Ja, varje dag
- » Ja, varje vecka
- » Ja, flera gånger i månaden
- » Ja, några gånger per termin
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

18. Har du lektioner ihop med elever som inte går i anpassad gymnasieskola?

- » Ja, varje dag
- » Ja, varje vecka
- » Ja, flera gånger i månaden
- » Ja, några gånger per termin
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

19. Får du vara tillsammans med elever som inte går på anpassad gymnasieskola på skolans gemensamma aktiviteter och temadagar?

- » Ja
- » Ibland
- » Nej
- » Vet inte

6. FRAMTID

20. Pratar ni i skolan om vilka olika utbildningar och yrken som finns?

- » Ja, ofta
- » Ja, ibland
- » Nej, nästan aldrig
- » Nej, aldrig

21. Får du veta av skolan vad du kan göra efter studenten?

- » Ja
- » Nej
- » Vet inte

22. Vad vill du göra efter gymnasiet? (Flervalsalternativ)

- » Arbeta
- » Studera vidare
- » Delta i daglig verksamhet
- » Resa
- » Flytta hemifrån
- » Göra praktik på en arbetsplats
- » Vet inte

23. Om enkäten

- » Jag har fyllt i enkäten själv
- » Jag har fått hjälp att fylla i enkäten
- » Om du fått hjälp att fylla i enkäten, vem har hjälpt dig (till exempel en anhörig, en lärare eller en vän)?

BILAGA 2:

OMRÅDE TRYGGHET OCH TRIVSEL

- » Trivs du i skolan? (fråga 7) ✘ Vilken inriktning går du? (fråga 5)
- » Trivs du i skolan? (fråga 7) ✘ Finns det elever i både anpassad gymnasieskola och gymnasieskola på din skola? (fråga 6)

OMRÅDE KUNSKAP OCH LÄRANDE

- » Får du den hjälp du behöver på lektionerna? (fråga 9) ✘ Vilken inriktning går du? (fråga 5)
- » Får du den hjälp du behöver på lektionerna? (fråga 9) ✘ Trivs du i skolan? (fråga 7)
- » Får du den hjälp du behöver på lektionerna? (fråga 9) ✘ Känner du dig trygg i skolan? (fråga 8)
- » Förklarar lärarna så att du förstår? (fråga 12) ✘ Vilken inriktning går du? (fråga 5)
- » Förklarar lärarna så att du förstår? (fråga 12) ✘ Får du den hjälp du behöver på lektionerna? (fråga 9)
- » Får du hjälp att kunna kommunicera och delta i undervisningen genom att använda AKK, till exempel bilder och tecken som stöd? (fråga 10) ✘ Får du den hjälp du behöver på lektionerna? (fråga 9)
- » Får du lära dig att använda dator eller surfplatta för att kunna kommunicera och delta i undervisningen? (fråga 11) ✘ Får du den hjälp du behöver på lektionerna? (fråga 9)

OMRÅDE DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

- » Får du vara med och planera ditt skolarbete? (fråga 15) ✘ Får du den hjälp du behöver på lektionerna? (fråga 9)
- » Får du vara med och planera ditt skolarbete? (fråga 15) ✘ Förklarar lärarna så att du förstår? (fråga 12)
- » Får du vara med och planera ditt skolarbete? (fråga 15) ✘ Vilken inriktning går du? (fråga 5)

OMRÅDE INKLUDERING

- » Får du vara tillsammans med elever som inte går i anpassad gymnasieskola på skolans gemensamma aktiviteter och temadagar? (fråga 19) ✘ Trivs du i skolan? (fråga 7)
- » Får du vara tillsammans med elever som inte går i anpassad gymnasieskola på skolans gemensamma aktiviteter och temadagar? (fråga 19) ✘ Får du vara med och planera ditt skolarbete? (fråga 15)
- » Får du vara med och planera ditt skolarbete? (fråga 15) ✘ Vilken inriktning går du? (fråga 5)

OMRÅDE FRAMTID

- » Pratar ni i skolan om vilka olika utbildningar och yrken som finns? (fråga 20) ✘ Trivs du i skolan? (fråga 7)
- » Får du veta av skolan vad du kan göra efter studenten? (fråga 21) ✘ Får du vara med och planera ditt skolarbete? (fråga 15)
- » Vad vill du göra efter gymnasiet? (fråga 22) ✘ Vilken inriktning går du? (fråga 5)

FOTNOTER

- ¹ [FUB, Att få vara sig själv och del av ett sammanhang, rapport, 2023](#)
- ² [Skolverket, Statistik över elever i anpassade gymnasieskolan läsåret 2025/26, 2026](#)
- ³ [Barnrättskommitténs rekommendationer, 2023](#)
- ⁴ [Sammanfattande kommentarer avseende Sveriges kombinerade andra och tredje periodiska rapport, 2024](#)
- ⁵ [DO, Elever med funktionsnedsättning löper hög risk att diskrimineras i skolan, 2023](#)
- ⁶ [Skolverket, Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning – läsåret 2025/26, 2026](#)
- ⁷ [Skolverket, Statistik över elever i anpassade gymnasieskolan läsåret 2025/26, 2026](#)
- ⁸ [Skolverket, Sysselsättning efter avslutad anpassad gymnasieskola hösten 2023, 2025](#)
- ⁹ [Skolverket, Gymnasiesärskolan - Uppföljning och analys av 2013 års reform, 2016](#)
- ¹⁰ [Skolverket, Sysselsättning efter avslutad anpassad gymnasieskola. Sysselsättning hösten 2020–2022, 2025](#)
- ¹¹ [Skolverket, Skolenhetsregistret, 2026](#)
- ¹² [Skolverket, Statistik över elever i anpassade gymnasieskolan läsåret 2025/26, 2026](#)
- ¹³ [Skolverket, Sysselsättning efter avslutad anpassad gymnasieskola. Sysselsättning hösten 2020–2022, 2025](#)
- ¹⁴ [Försäkringskassan, Att få och behålla ett arbete, Forskarrapport 2024:2, 2024](#)
- ¹⁵ [Skolverket, Inkludering och delaktighet i skolans arbete: perspektiv och betydelse, 2023](#)